

Cilt/Volume 3, Sayı/Issue 5-6, Aralık/December 2025, ss. 73-76.

Geliş Tarihi–Received Date: 19.04.2025

Kabul Tarihi–Accepted Date: 17.12.2025

Kitap Tanıtımı

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18063911>

XVI. YÜZYILDA KEPSUD NAHİYESİ

Serkan Sarı, *XVI. Yüzyılda Kepsud Nahiyesi*, Kriter, 16cm x 23,5 cm, 1.Basım, Karton Kapak, 164 sayfa, ISBN: 978-625-6606-83-3, İstanbul 2024.

Feyza Nur BÜK*

Eser, Orta Çağ alanında yaptığı kapsamlı çalışmalarıyla bilinen ve Balıkesir Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapan Doç. Dr. Serkan Sarı tarafından kaleme alınmış; 2024 yılında Kriter Yayınevi tarafından basımı yapılarak okurla buluşmuştur.

Kitap, giriş sayfasındaki ön söz ile başlayarak üç ana bölüm, içindekiler, tablolar listesi ve geniş bir kaynakçadan oluşmaktadır. Ön kapak sayfası beyaz ve sade tutulmuş, küçük ve göze hitap eden bir süsleme ile renklendirilmiştir; arka kapak sayfasında ise

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD, feyzanurbukı58@gmail.com. ORCID: 0009-0009-9646-2990

kitabın kısa bir tanıtımı yapılmıştır. İçerisinde tablolara geniş yer verilen eserde, bu tabloların bilgilere ulaşım açısından kolaylık ve fayda sağladığı görülmektedir. Dipnotların sayfanın alt kısmında kullanılmış olması da okuyucular için büyük bir avantaj sağlamıştır.

Ön sözde yazar; eserin Osmanlı Devleti'nin 16. yüzyıl arşiv belgelerine dayanılarak yazıldığını belirtmiştir. Çalışmanın içeriğinde Kepsud nahiyesinin mahalleleri, köyleri, üretim tarz ve şekilleri, tarım faaliyetleri, sosyal ve ekonomik yapısı ile vakıfları anlatılmaktadır. Çalışmada nahiyeyi tanıttak fiziki, demografik, idari ve sosyo-ekonomik konular arşiv belgelerinin ışığında tetkik edilmiş; Osmanlı'nın genel taşra idare sisteminin etkileri ile bölgenin yerel hususiyetleri birlikte incelenmiştir. Kaynakça olarak temel düzeyde tapu tahrir defterleri kullanılmıştır. Yazar, eserin üç ana bölümünün içeriğini de kısaca özetlemiştir. Bu bağlamda, tahrir defterleri merkezli çalışmanın birinci bölümünde kır yerleşim özellikleri tartışılmış ve Kepsud nahiyesinin 16. yüzyıldaki yerleşim birimlerinde bulunan tebaanın durumu ele alınmıştır. İkinci bölümde, genel olarak nahiyenin sosyal yapısı ve iktisadi durumu ile devam eden zirai faaliyetler, ödenen vergiler üzerinden bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Üçüncü bölümde ise nahiyede bulunan vakıflar ve bu vakıfların sosyal yapı üzerinde oynadığı roller hakkında bilgiler yer almış; yazar son olarak eserin oluşumunda yardımcı olan kişilere teşekkürlerini bildirmiştir.

Yazar, 16. *Yüzyılda Kepsud Nahiyesi* adlı eserinin giriş bölümünde Kepsud nahiyesini kısa bir şekilde tanıtmış; coğrafi yapısından ve bölgeye hâkim olan uygarlıklardan söz ederek Kepsud bölgesine Türklerin hangi tarihten itibaren yerleşmeye başladığını anlatmıştır. Kitabın ilk bölümünde Osmanlı İmparatorluğu'nun köy ve kasaba yapılarının, özellikle de Balıkesir'e bağlı Kepsud nahiyesinin 16. yüzyıldaki toplumsal, ekonomik ve idari durumu incelenmektedir. Çalışma, Kepsud'un Osmanlı döneminde önemli bir kırsal alan olarak nasıl şekillendiğini gözler önüne sermektedir. Kır iskân bölgelerinin özellikleri, bölgedeki nüfus durumları, yerleşmedeki en önemli birimlerin köyler olduğu, yerleşilen bölgelerin özellikleri ve yerleşim biçimleri detaylandırılmıştır.

Yine aynı bölümde; genel anlamda mahallenin ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı, mahallelerin gelişiminde nelerin etkili olduğu ve bu yapıların nasıl şekillendiği aktarılmıştır. Kepsud nahiyesindeki mahallelerin tahrir defterlerine göre nüfusu,

hanelerin içindeki kişilerin sayısı, isimleri, baba adları ve meslekleri anlatılmıştır. Tahrir defterlerine dayanılarak hazırlanan tablolara yer verilmiş ve bu tablolarda cami mahallesi hanelerinden bahsedilmiştir. Kepsud nahiyesinde köy ve köy altı iskân yerlerinden bahsedilerek, 61 adet karyenin (köyün) adı tek tek yazılmış; mezra ve çiftlikler hakkında da kısa bilgilendirmeler yapılmıştır. ”Kepsud Nahiyesi Yörükleri” başlıklı kısımda, Osmanlı toplumunun önemli bir kısmını oluşturan konargöçer topluluklara değinilmiştir. Kepsud nahiyesinde kaydedilen Yörük gruplarından söz edilmiş ve 1521 senesi Karacalu Yörüklerinin hanelerinden bahseden bir tabloya yer verilmiştir.

Kitabın ikinci bölümü olan “Kepsud Nahiyesinde Sosyal Yapı ve Zirai Üretim” başlıklı kısımda, bölgenin hem sosyal hem de ekonomik durumu oldukça kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Nahiye de bulunan sosyal gruplardan bahsedilmiş ve bu grupların isimleri verilmiştir. Kepsud nahiyesi ile ilgili tahrir defterleri ve hanelerin durumları incelenmiştir. Yazar, tahrir defterlerini esas alarak tebaanın; çift, nim çift, bennak, ekinlü ve mücerred olarak kaydedildiğini belirtmiş, bu grupların durumlarını inceleyerek tablolara göstermiştir. Yine defterlerden edinilen bilgilere dayanarak zirai üretim ve alınan vergilerden bahsedilmiştir. Bunların hububat üretimi, bakliyat ve diğer tarım ürünleri ile bağ, bostan ve meyve yetiştiriciliği olduğu belirtilmiş; bölgede en yaygın faaliyetin katrancılık olduğu vurgulanmıştır. Alınan vergiler de detaylandırılmış; tablolarda köylerin isimleri yazılarak haneler, üretim ve vergilerle ilgili sayısal bilgiler sunulmuştur.

Eserin son bölümü olan üçüncü bölümde ise Kepsud nahiyesindeki vakıflardan genel anlamıyla bahsedilerek, vakıf müessesesinin Osmanlı Devleti için taşıdığı önem vurgulanmıştır. Kepsud nahiyesinde bulunan vakıfların kategorileri belirtilmiş; inşa edilen bazı cami ve yapıların kimler tarafından yaptırıldığına yer verilmiştir. Vakıfların isimleri verilerek, vakıflarla ilgili bilgiler yine tahrir defterlerinden alınarak detaylandırılmıştır. Bu bölümde de tablolardan yararlanılarak vakıf hanelerine yer verilmiştir.

Sonuç itibarıyla bu çalışma; Kepsud’un 16. yüzyıldaki sosyal ve ekonomik yapısını detaylı bir şekilde inceleyerek Osmanlı İmparatorluğu’nun yerel düzeydeki dinamiklerine ışık tutmaktadır. 16. yüzyılda Kepsud nahiyesi, Osmanlı İmparatorluğu’nun tarıma dayalı ekonomisinin ve yerel yönetim yapısının belirgin örneklerinden birini oluşturmaktaydı. Bölge, stratejik konumu ve verimli

topraklarıyla tarım ve hayvancılıkla geçinen bir toplum yapısına sahipti. Kepsud'daki köylülerin gerçekleştirdiği tarım faaliyetleri ve yerel üretimler, bölgenin Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş ekonomik sistemine entegre olmasını sağlayan temel unsurlar arasında yer almaktaydı. Bu sebeple Kepsud nahiyesi, 16. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin yerel yönetim yapısı ve ekonomik stratejileri açısından önemli bir bölgeydi. Eser; Kepsud'un sadece yerel bir yerleşim yeri olarak değil, aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş sosyo-ekonomik yapısının bir yansıması olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Son söz olarak; eserlerinde Osmanlı toplumunun yerel dinamiklerine dair özgün analizler sunarken dönemin tarım, vakıf ve sosyal yapıları gibi önemli konuları detaylı bir şekilde ele alan Serkan Sarı'nın bu çalışması hem tarihçiler hem de toplumsal yapılarla ilgilenenler için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu çalışmanın, Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyo-ekonomik yapısını daha iyi anlamamıza yardımcı olduğunu söyleyebiliriz.